

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije od
1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 19. decembar 2012.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 19. decembra 2012.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVU OPTUŽENOG
DA SE IZDA OBAVEZUJUĆI SUDSKI NALOG *SUBPOENA*
ZA AMBASADORA JOSÉA CUTILEIRA**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Vlada Portugalije

posredstvom ambasade Portugalije
u Nizozemskoj, Haag

Optuženi

g. Radovan Karadžić

Branilac u pripravnosti

g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Zahtjevu optuženog da se izda obavezujući nalog *subpoena* za ambasadora Joséa Cutileira", podnesen 19. septembra 2012. (dalje u tekstu: Zahtjev), i ovim donosi odluku s tim u vezi.

I. Kontekst i argumenti

1. U Zahtjevu optuženi traži da Vijeće na osnovu pravila 54 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik) izda obavezujući nalog *subpoena* kojim bi primoralo ambasadora Joséa Cutileira da svjedoči u ovom predmetu 11. februara 2013., ili u bilo kojem drugom terminu koji odredi Vijeće.¹ On tvrdi da je njegov pravni savjetnik razgovarao s ambasadorom Cutileirom u februaru 2012., koji je u aprilu 2012. potpisao izjavu, ali je sve vrijeme tvrdio da neće dobrovoljno svjedočiti u ovom predmetu jer smatra da mirovni pregovarači ne bi trebalo da budu svjedoci nijedne strane u krivičnom postupku.²

2. Optuženi tvrdi da ambasador Cutileiro raspolaže informacijama koje su relevantne za njegovu odbranu.³ U prilog toj tvrdnji optuženi tvrdi da je početkom februara 1992. ambasador Cutileiro bio predsjedavajući međunarodnih mirovnih pregovora o budućem ustavnom uređenju za Bosnu i Hercegovinu (dalje u tekstu: BiH), u kojima je učestvovao i optuženi.⁴ Prema tome, on će svjedočiti da se 18. marta 1992. optuženi saglasio sa "Izjavom o principima", prema kojoj je predviđeno da se država sastoji od tri konstitutivne jedinice od kojih bi se svaka obavezala da poštuje ljudska prava, pune vjerske slobode i zaštitu manjina,⁵ tako da su se, saglasivši se sa "Izjavom o principima", optuženi i rukovodstvo bosanskih Srba obavezali da imaju nacionalne i vjerske manjine na području koje potpadne pod srpsku konstitutivnu jedinicu i da poštuju

¹ Zahtjev, par. 1, 22.

² Zahtjev, par. 5-6.

³ Zahtjev, par. 8.

⁴ Zahtjev, Dodatak "A", par. 3-4.

⁵ Zahtjev, Dodatak "A", par. 11.

prava tih manjina.⁶ Prema izjavi ambasadora Cutileira, završni krug mirovnih pregovora održan je 30. i 31. marta 1992.⁷ kada je optuženi pristao na uspostavu Posmatračke misije Evropske zajednice kako bi se istraživala eventualna kršenja ljudskih prava i izvještavalo o njima.⁸ Bosanska vlada odbila je "Izjavu o principima" u junu 1992. godine. Daljnje informacije koje će dostaviti ambasador Cutileiro obuhvataju prijedloge optuženog za prekid vatre i obnovu mirovnih razgovora 1992.;⁹ informacije o granatiranju civila u redu za hljeb u ulici Vase Miskina, koje je ambasador Cutileiro dobio od jednog oficira portugalske vojske;¹⁰ kao i sastanak u Londonu održan 26. avgusta 1992. sa lordom Carringtonom, Cyrusom Vanceom i vođama bosanskih Srba, kada je optuženi izrazio spremnost da vrati teritoriju bosanskim Muslimanima, kao i podršku sporazumu za povratak svih izbjeglica, i pristao da prihvati proamatračke UN-a na svim artiljerijskim položajima bosanskih Srba u Sarajevu i okolini.¹¹ Optuženi tvrdi da su sve te informacije neposredno relevantne za njegovu *mens rea* i odbija optužbe da je učestvovao u dva udružena zločinačka poduhvata čiji su ciljevi bili protjerivanje bosanskih Muslimana sa teritorija u BiH pod kontrolom bosanskih Srba (dalje u tekstu: Sveobuhvatni UZP) i širenje terora među civilnim stanovništvom Sarajeva (dalje u tekstu: UZP za Sarajevo).¹²

3. Optuženi tvrdi da su mu informacije koje traži potrebne za njegovu odbranu zato što je održavao "postojan i neposredan kontakt" s ambasadorom Cutileirom za vrijeme mirovnih pregovora. Prema tome, ambasador je u jedinstvenom položaju da pruži informacije o tim pregovorima i o položaju optuženog u to vrijeme.¹³ Što se tiče stava ambasadora Cutileira da mirovni pregovarači ne bi trebalo da budu svjedoci u krivičnim postupcima, optuženi se poziva na pretpretresnu odluku u ovom predmetu u kojoj se navodi da se činjenica da je neki međunarodni pregovarač svjedočio na nekom suđenju

⁶ Zahtjev, Dodatak "A", par. 10-18.

⁷ Zahtjev, Dodatak "A", par. 17-19.

⁸ Zahtjev, Dodatak "A", par. 19.

⁹ Zahtjev, Dodatak "A", par. 13, Dodatak "A", par. 24, 28-29.

¹⁰ Zahtjev, par. 14, Dodatak "A", par. 27.

¹¹ Zahtjev, par. 15, Dodatak "A", par. 32.

¹² Zahtjev, par. 17.

¹³ Zahtjev, par. 18.

ne može razumno smatrati opravdanjem za gubitak povjerenja u njegovu potpunu nepristrasnost u toj ulozi.¹⁴

4. Dana 25. septembra 2012. Tužilaštvo je *e-mailom* obavijestilo Vijeće da ne želi da odgovori na Zahtjev.

5. Budući da je pozvana da odgovori na Zahtjev,¹⁵ Republika Portugalija (dalje u tekstu: Portugalija) podnijela je 16. oktobra 2012. povjerljivi odgovor (dalje u tekstu: Odgovor), kojim prenosi stav ambasadora Cutileira.¹⁶ U svom odgovoru ambasador Cutileiro navodi da, mada jeste predsjedavao razgovorima o budućem ustavnom uređenju BiH i učestvovao u mirovnim pregovorima tokom sveg vremena provedenog u BiH, ipak oklijeva da svjedoči pred Međunarodnim sudom jer vjeruje da bi primoravanje posrednika poput njega da svjedoče dovelo do toga da strane u nekom budućem sukobu manje vjeruju posrednicima.¹⁷ Portugalija brani stav ambasadora Cutileira, ali izjavljuje da ako bi Vijeće izdalo obavezujući nalog *subpoena* kako bi ga primoralo na svjedočenje, on ne bi bio u mogućnosti da svjedoči prije 14. februara 2013.¹⁸

II. Mjerodavno pravo

6. Pravilo 54 Pravilnika utvrđuje da Pretresno vijeće može da izda obavezujući nalog *subpoena* kada je to "potrebn[o] za vršenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja". Smatra se da je *subpoena* "potrebna" u smislu pravila 54 kada je pokazano da postoji legitimna forenzička svrha za pribavljanje informacija:

Strana koja prije ili za vrijeme suđenja podnosi molbu za izdavanje takvog naloga ili subpoenae morala bi pokazati razumnu osnovu za svoje vjerovanje da postoji velika vjerovatnost da joj potencijalni svjedok pruži informacije koje će joj bitno pomoći u

¹⁴ Zahtjev, par. 20, poziva se na Odluku po zahtjevu da lord David Owen svjedoči kao svjedok suda, javno s povjerljivim dodatkom, 13. juli 2009. (Odluka u vezi s lordom Owenom), par. 6.

¹⁵ Poziv u vezi sa Zahtjevom za izdavanje naloga *subpoena* ambasadoru Joseu Cutileiru, 25. septembra 2012.

¹⁶ Odgovor, par. 1-2.

¹⁷ Odgovor, str. 2.

¹⁸ Odgovor, str. 2.

izvođenju dokaza u vezi sa jasno definisanim pitanjima koja se odnose na predstojeće suđenje.¹⁹

7. Da bi se udovoljilo ovom uslovu za ispunjavanje legitimne forenzičke svrhe, podnosilac zahtjeva bi mogao morati da prezentira informacije o aspektima kao što su stav potencijalnog svjedoka prema dotičnim događajima, svaki eventualni odnos koji je mogao imati s optuženim, kao i svaka prilika koja mu se možda pružila da posmatra dotične događaje i bilo kakve izjave koje je u vezi s tim događajima dao optužbi ili drugima.²⁰

8. Čak ako se Pretresno vijeće uvjerilo da je podnosilac zahtjeva ispunio uslov legitimne svrhe, izdavanje sudskog naloga *subpoena* može biti neprimjereno ako je do traženih informacija moguće doći drugim sredstvima.²¹ Naposljetku, podnosilac zahtjeva mora pokazati da je preduzeo razumne korake kako bi izdejstvovao dobrovoljnu saradnju potencijalnog svjedoka, ali da pri tome nije imao uspjeha.²²

9. Obavezujuće sudske naloge *subpoena* ne smije se donijeti olako pošto njihovo izdavanje za sobom povlači upotrebu prinudnih mjera i može dovesti do nametanja krivičnih sankcija.²³ Prema tome, diskrecija Pretresnog vijeća pri izdavanju obavezujućih sudskih naloga *subpoena* je neophodna kako bi se osiguralo da se mehanizam prinude naloga *subpoena* ne zloupotrebljava i/ili ne koristi kao dio procesne taktike.²⁴ U suštini, nalog *subpoena* trebalo bi smatrati mjerom koja se koristi samo kad su sve ostale mjere iscrpljene.²⁵

¹⁹ *Tužilac protiv Krstića*, predmet br. IT-98-33-A, Odluka po molbi da se izdaju subpoenae (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Krstić*), 1. juli 2003., par. 10; *Tužilac protiv Halilovića*, predmet br. IT-01-48-AR73, Odluka u vezi s izdavanjem naloga *subpoena*, 21. juni 2004. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Halilović*), par. 6; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 38.

²⁰ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6; Odluka u predmetu *Krstić*, par. 11; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 40.

²¹ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 7; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 41.

²² *Tužilac protiv Perišića*, predmet br. IT-4-81-T, Odluka po zahtjevu tužilaštva za izdavanje naloga *Subpoena ad Testificandum*, 11. februar 2009., par. 7; *Tužilac protiv Simbe*, predmet br. ICTR-01-76-T, Odluka po zahtjevu odbrane za izdavanje naloga *subpoena* za svjedoka SHB, 7. februar 2005., par. 3.

²³ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6; *Tužilac protiv Brđanina i Talića*, predmet br. IT-99-36-AR73.9, Odluka po interlokutornoj žalbi, 11. decembar 2002., par. 31.

²⁴ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6, 10.

²⁵ V. *Tužilac protiv Martića*, predmet br. IT-95-11-PT, Odluka po dodatnom podnesku tužilaštva u vezi sa Zahtevom tužilaštva od 3. juna 2005. za izdavanje naloga *subpoena*, podnesena na povjerljivoj i *ex parte* osnovi 16. septembra 2005., par. 12. "Drugim rečima, takve mere [sudske naloge *subpoena*] treba primenjivati oprezno i samo ako na raspolaganju ne stoje druge, manje nametljive mere, koje bi verovatno obezbedile efekat koji datom merom pokušava da se postigne".

III. Diskusija

10. Vijeće napominje da je Odgovor Portugalije podnesen na povjerljivoj osnovi, a da nije naveden konkretan razlog za njegov povjerljivi status. Vijeće je ocijenilo informacije sadržane u Odgovoru i zaključuje da nema razloga da on ostane povjerljiv. Prema tome, Vijeće zaključuje da bi status Odgovora trebalo promijeniti u javni.

11. Vraćajući se prije svega na argument koji je iznio ambasador Cutileiro, da bi prinuđivanje posrednika u pregovorima na davanje iskaza dovelo do gubitka povjerenja u njih kod strana u sukobu,²⁶ prethodno je rečeno da Vijeće ne smatra da bi činjenica da međunarodni pregovarač svjedoči u predmetu jedne od strana mogla na razuman način biti opravdanje za gubitak povjerenja u nepristrasnost pregovarača u toj ulozi.²⁷ Shodno tome, Vijeće ne prihvata argument da bi svjedočenje u predmetu za jednu stranu automatski dovelo u pitanje nepristrasnost ambasadora Cutileira ili bilo kojeg budućeg pregovarača. Štaviše, tokom više godina Međunarodni sud je u cjelini, uključujući i ovo Vijeće, saslušalo svjedočenja više posrednika i/ili međunarodnih svjedoka uključenih u razne mirovne pregovore.²⁸ Nadalje, Vijeće napominje da se ambasador Cutileiro dobrovoljno odazvao razgovoru prije svjedočenja s pravnim savjetnikom optuženog i dao iscrpnu izjavu, koja je kasnije potvrđena i potpisana – i da mu je navodno rečeno da bi ona mogla da postane dio dokaznog materijala u ovom postupku – a ipak sada odbija da pristupi Sudu radi svjedočenja obrazlažući to argumentom da bi time nepristrasnost drugih posrednika došla u pitanje. Vijeće zaključuje da je argument ambasadora Cutileira u suprotnosti sa njegovom spremnošću da se sastane sa pravnim savjetnikom optuženog u svrhu obavljanja razgovora prije svjedočenja i potpisivanja izjave svjedoka.

12. Što se tiče uslova za izdavanje obavezujućeg naloga *subpoena* na osnovu pravila 54 Pravilnika, prema kojim optuženi mora da pokaže da je preduzeo razumne napore

²⁶ Odgovor, str. 2.

²⁷ Odluka u vezi s lordom Owenom, par. 6.

²⁸ Na primjer, Vijeće je saslušalo iskaz Herberta Okuna, specijalnog savjetnika i zamjenika Cyrusa Vancea, koji je služio kao zamjenik kopredsjedavajućih Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji 1992. i 1993.

kako bi obezbijedio dobrovoljnu saradnju ambasadora Cutileira, ali da u tome nije uspio, Vijeće napominje da je bez obzira na napore optuženog ambasador Cutileiro jasno dao do znanja da neće pristati na svjedočenje u ovom predmetu.²⁹ Optuženi isto tako nije u mogućnosti da podnese izjavu ambasadora Cutileira na uvrštavanje u dokaze na osnovu pravila 92bis Pravilnika zato jer tužilaštvo želi da unakrsno ispita ambasadora u vezi sa pitanjima o kojima on govori u svojoj izjavi.³⁰ Prema tome, Vijeće se uvjerilo da je optuženi preduzeo razumne napore kako bi obezbijedio dobrovoljnu saradnju ambasadora Cutileira i da u tome nije uspio.

13. Kako bi se ispunio neophodan kriterijum za izdavanje obavezujućeg naloga *subpoena*, podnosilac zahtjeva mora pokazati razumnu osnovu za svoje vjerovanje da postoji velika vjerovatnoća da će potencijalni svjedok biti u mogućnosti da mu pruži informacije koje će mu bitno pomoći u izvođenju dokaza u vezi sa jasno definisanim pitanjima koja su relevantna za suđenje.³¹ Sadržaj predloženog iskaza ambasadora Cutileira tiče se njegovog rada sa Konferencijom Evropske komisije o bivšoj Jugoslaviji i mirovnih pregovora iz 1992., tokom kojih je on bio predsjedavajući pregovaračke grupe zvane buduće ustavno uređenje za Bosnu i Hercegovinu.³² U tom svojstvu ambasador Cutileiro se u više prilika tokom relevantnog vremenskog perioda sastao sa optuženim u cilju mirnog rješenja sukoba koji je bio u toku. On je lično predsjedavao serijom mirovnih pregovora održanih od februara do marta 1992., u kojima su učestvovali optuženi i predsjednik Izetbegović, koja je kulminirala usaglašavanjem strana oko "Izjava o principima".³³ Štaviše, taj mirovni plan se navodi kao Plan Carrington-Cutileiro.³⁴ Pošto se optuženi tereti za učesništvo u Sveobuhvatnom UZP-u³⁵ i UZP-u za Sarajevo,³⁶ dokazi koji se odnose na njegove napore da se aktivno angažuje u mirovnim pregovorima u svrhu okončanja sukoba relevantni su za njegovu tezu. Prema tome, Vijeće zaključuje

²⁹ Zahtjev, par. 6.

³⁰ Zahtjev, par. 6, Dodaci "A" i "B".

³¹ Odluka u predmetu *Krstić*, par. 10; Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6. V. takođe Odluka u predmetu *Milošević*, par. 38.

³² Zahtjev, Dodatak "A", par. 3.

³³ Zahtjev, Dodatak "A", par. 4-18.

³⁴ Herbert Okun, P776 (Transkript iz predmeta *Tužilac protiv Krajišnika*), T. 4320-4321; P798 (Izjava o principima, Lisabonski sporazum, 23. februar 1992). V. takođe D91 (Nacr. Cutileirove mape).

³⁵ Treća izmijenjena optužnica, par. 6-14.

³⁶ Treća izmijenjena optužnica, par. 76-82.

da se informacije koje se traže od ambasadora Cutileira odnose na jasno identifikovana pitanja relevantna za tezu optuženog.

14. Kao što je Vijeće prethodno izjavilo, informacije do kojih se pokušava doći izdavanjem obavezujućeg naloga *subpoena* moraju biti od "bitne pomoći", a ne samo korisne ili od izvjesne pomoći.³⁷ Drugim riječima, one moraju biti od "suštinske ili znatne pomoći" optuženom u vezi s nekim jasno identifikovanim pitanjem relevantnim za suđenje.³⁸ Prema vlastitom priznanju, ambasador Cutileiro je bio jedan od ključnih učesnika međunarodnih mirovnih pregovora s optuženim i sa bosanskim Srbima, pa je u tom svojstvu održavao trajne kontakte s optuženim tokom pregovaračkih sastanaka od februara do avgusta 1992.³⁹ Kao takav, on je u jedinstvenom položaju da svjedoči u vezi sa *mens reom* optuženog u vezi sa Sveobuhvatnim UZP-om i UZP-om za Sarajevo. Prema tome, predviđeno svjedočenje ambasadora Cutileira biće optuženom od znatne pomoći.

15. Imajući u vidu prirodu, a posebno opseg jedinstvene perspektive predviđenog svjedočenja ambasadora Cutileira, Vijeće se uvjerilo da se do njega ne može doći ni na koji drugi način. Kao što je gore navedeno, ambasador Cutileiro je u jedinstvenom položaju da svjedoči o učešću optuženog u procesu mirovnih pregovora.

16. Iz svih gore navedenih razloga, Vijeće se uvjerilo da je optuženi ispunio sve uslove za izdavanje obavezujućeg naloga *subpoena*, na osnovu pravila 54 Pravilnika, za svjedočenje ambasadora Cutileira.

IV. Dispozitiv

17. Prema tome, Vijeće na osnovu člana 29 Statuta i pravila 54 Pravilnika, ovim **ODOBRAVA** Zahtjev i:

³⁷ Odluka po Zahtjevu optuženog za izdavanje naloga *subpoena* predsjedniku Karolosu Papuljasu, 23. oktobar 2012. (Odluka u vezi s Papuljasom), par. 15; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 39 (naglasak u originalnom tekstu).

³⁸ V. Odluka u vezi s Papuljasom, par. 15; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 39, poziva se na Odluku u predmetu *Krstić*, par. 11.

³⁹ V. Zahtjev, Dodatak "A", str. 1-5.

(a) **NALAŽE** Sekretarijatu da preduzme potrebne korake kako bi se osiguralo da se obavezujući nalog *subpoena* i Nalog izdat Portugaliji, koji se odnose na ovo pitanje, smjesta prosljede Portugaliji; i

(b) **TRAŽI** od Vijeća da reklasifikuje Odgovor kao javan.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavan engleski tekst.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 19. decembra 2012.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]